

IMA ÉS BESZÉD

ULÁR PÁL

* UNITÁRIUS FŐGYMNASIUMI TANÁR *
* * * KOPORSÓJÁNÁL * * *

IPOLYSÁGON A TEMETŐBEN

☆ ☆ 1903. ÁPRILIS 8-ÁN. ☆ ☆

NYOMATOTT ELLENZÉK KÖNYVNYOMDÁJÁBAN
KOLOZSVÁR, 1903.

ULÁR PÁL

*született 1838. január 20-án Nógrádon,
meghalt 1903. április 5-én Budapesten.*

Eltemettetett április 8-án Ipolyságon.

I.

IMA.

-Tartotta **Józan Miklós**, budapesti unitárius esperes-lelkész.

Nagy Isten! édes jó Atyánk, kinek áldása, kegyelme kísér bennünket életútainkon az utolsó lehelletig, hozzád eseng a fájdalmas veszteség érzetében lesújtott lelkünk. Feléd irányul vágyó tekintetünk, midőn annak rokonszenves alakját keressük, kit évek hosszú során keresztül szeretni és becsülni megtanultunk. Tőled várjuk a vigasztalásnak szelid lelkét, midőn a váratlanul érkezett csapás felett töprengve, nem tudjuk megérteni, miért kelle a te szolgádnak a komoly munkásság küzdelmes mezejéről oly hamar letűnnie, mielőtt még nemes fáradozásainak gyümölcsét az őt szerető rokoni körben nyugalmasan élvezheté!...

Ezen a tájon ringott bölcsője. Itt szívta magába az édes magyar haza szeretetét. Innen indult ki az ártatlan gyermek és az ábrándos ifjú, hogy magának és övéinek hirt és dicsőséget szerezzen. Szellők fuvalmas a lombos erdők madarainak egyszerű danája korán kifejté lelkében a legszebb és legnemesebb érzeményeket. Innen vitte magával a törhetlen akaraterőt, a világosság után való olthatatlan szomját; s már itt álmodozott arról az arany korról, a melyben Hellas zenéje, szobrai és építményei, jóslatai és bölcselete, az általa annyira szeretett ifjúság keblében, az ő ecse-

telése, az ő jellemzése alapján, édes otthonra találnak. S 47 évi buzgó pályafutás után, imé, örökifjú lelkének nemes lángolása ismét ide vonja, erre a vidékre, a honnan életsajkája szép reménynyel indult ki az élet zajgó tengerére.

Csakhogy, Atyánk, jóságos Istenünk! az ékesszólo ajakra örök némaság varázsa szállott; az Övéiért hön dobogó szív egy szempillantásban kiégett; az eszményekért munkáló lélek szűknek találta a földi pályatért, hozzád, ama szebb és jobb hazába költözött. A te szent tetszésedet, az igazaknak koronáját, add meg Neki, Atyánk! mert a te kiszenvedett szolgád megérdemelte. Mi csak hulló babért, hervadó virágot hinthetünk az ő utolsó útjára, de te Atyánk, jóságos Istenünk, jutalmazd meg őt lelkednek túlaradó szeretetével, s engedd, hogy a miként e földön dicsőített tégedet, dicsőíthessen ott fenn az egekben is.

Hadd legyen a mi fájdalmas megemlékezésünk és tisztességtételünk méltó az ő tiszta jelleméhez, méltó az ő kitartó kötelességtudásához és aranyos kedélyéhez. Nem csupán a borongó keserv áldozatát mutassuk be itt e gyászos ravatalnál, hanem fogadjuk a kötelességteljesítést, mely reánk vár a földi létben azzal a nemes önbizalommal, melylyel azt kiszenvedett kedves szolgád tevő.

Hadd zarándokoljon el az ő egyszerű sírhalmához a tanítványi kegyelet s adózzék itt a hála és a szeretet drágagyöngyeivel, forró könnyhullatással. Hadd jöjjön ide az ugyanazon magasztos célra törekvő pályatárs s méltányolja bevégzett munkáját, melylyel a nevelés szent ügyét szolgálta, egyaránt képezve az elmét és a szívet. Hadd újuljon meg a tiszta házasság élet hűségének ragyogó emléke is, melyet 25 éven át férfias önfeláldozással ékesített. Hadd látogasson el ide az önzetlen rokoni szeretet, s virágokat ültetve

az örökzöld hantra, ápolja a feltámadás és halhatatlanság boldogító eszményét. Hadd szálljon mindnyájunk szívébe a megnyugvásnak és kiengesztelődésnek érzete, biztatva bennünket földi létünk szent harcaiban, hogy az elődök dicső példájából, erőt, bizalmat és lelkesedést merítsünk még a koporsónál is. Amen.

II.

BESZÉD.

Mondotta **Kovács János**, kolozsvári unitárius főgymn. tanár.

A ki kedveseinek emlékezetében él, az nem halt meg.

Mint felhőtlen égből lecsapott villám, oly váratlanul jött a halálod, szeretett pályatársunk. Egy pár nappal ezelőtt, midőn búcsut vettünk egymástól, nem gondoltam, hogy az az utolsó kézszorításunk lesz. Hiszen még az nap délelőtt szerető tanítványaid között valál, s rólad igazán ellehet mondani, hogy: „hivatásod teljesítése közben haltál meg“ — mint a hadvezér a csatatéren.

Nem gondoltam, hogy többé nem látom mosolygó, jóságos arcodat. A te hirtelen halálod arra int minket, hogy úgy éljünk, s úgy rendezzük el ügyeinket, mintha mindennap meghalnánk.

Mily örömmel indultál el kedves rokonaid látogatására, s ők is mily epedve vártak tégedet. S ime az öröm bánattá változott! . . . Elmondhatjuk rólad valóban, a mit a brit költő oly szépen fejezett ki:

„Az idők árja most sötéten hullámzik,
Az idők árja majd derűs fényben játszik.
Öröm és bánat váltakozva kíséri mind egymást
Valamiglen az idő öröklétbe megy át!“

Nem gondoltam, hogy szülőföldeden teszem koporsódra az elismerés koszoruját tanári karunk nevében. Úgy látszik, szeretett a jó Isten, hogy szeretteid körében alhatod örök álmodat. Itt, a hol gyermekjátékaidat eljátszottad. Most, midőn végbúcsut mondok hozzád, nem tudom, mit bámuljak jobban benned: a szülőit imáadásig szerető fiút, a jó testvért és rokont, a hű barátot, vagy a nemes filantrópot? Negyvenhét évig állottál, mint tanár nemzeti tanügyünk szolgálatában. Negyvenhét évig oktattad, nevelted az ifjúságot. Ezzel a hazádat szolgáltad, mert „aki ifjakat nevel, az a haza iránt szent kötelességet teljesít.”

A papi és tanári pálya az, a melyet *elhivatás* nélkül nem lehet teljesíteni. Te nem robot-munkának tekintetted a tanári pályát, hanem *gyönyörűségnek*. Bizonyságot tehetek erről én, aki veled harmincz évig működtem. Ketten maradtunk csak a régi gárdából, most már te is elhagytál. Te, a *jó tanár*, a mint tanítványaid neveztek; te, a kinek főjellemvonásai: alapos tárgyismeret, példás buzgóság, igazság-szeretet, szerénység, fáradhatatlan kötelességtudás, szeretetreméltó modor voltak. Nemes tulajdonaid kedveltté tették az emberek előtt, s emléked örökké élni fog közöttünk.

Ha bántottak, ha sértettek, megbocsátottál, Sokratesnek és Jézusnak, a két nagy emberbarátnak példáját követve, a kiknek elveit hivatásszerűen hirdetted is. Megbocsátottál, mert elved volt, hogy „a sírnál késő a bocsánat.”

Mint Sokrates és Plato tanítványa, a kiknek örökbecsű alkotásait ismertetted az ifjúsággal, mestere lettél magad is e nagy szellemek tanításainak. Eszményképül állítván őket tanítványaid elé, eszménykép lettél magad is az idealizmusban.

Mint jó és engedelmes fiú, híven követted édes

atyád akaratát s így öltötted föl a papi palástot, bár szabad gondolkodásod arra a térre utalt, a melyen magasztos pályádat befejezted.

Szived telve volt gyöngéd szeretettel s finom érzéssel a családi tűzhely üdvei iránt. Minta férj lettél, esküdhöz híven el nem hagyva hitvesedet „sem boldogtalan, sem szerencsétlen állapotában.“ Vele türtél, vele szenvedtél, zúgolódás és panasz nélkül, fenséges bölcsességgel hordozván a te keresztedet.

Mint szerető testvér és rokon, igaz bensőséggel ölelted magadhoz tieidet, nem sajnálva áldozatot, fáradságot, feláldozva saját nyugalmadat, kényelmedet, hogy méltóvá tehesd őket *önmagadhoz*.

Mint kartárs szeretetreméltó, gyöngéd és türelmes voltál.

Mint Kolozsvár város polgára is ugyancsak kiérdemelted polgártársaid szeretét és nagyrabecsülését. És ha a Gondviselés különös kegye nem teljesíti vala abbeli vágyakozásodat, hogy szülőfölded porával egyesülhessenek poraid, ahol a te „*kedves, drága, egyetlenegy, forrón szeretett unokahúgod, Erzsikéd*“ és gyermekei gondozhatják azt a kis hantot, a hol te átmentél az örökkévalóságba, hanem küzdelmeid színterén ért volna utol mindnyájunk végzete, a halál: barátaidnak, tanártársaidnak, tanítványaidnak és tiszteelőidnek mily óriási részvéte kísér vala ki az utolsó nyugvó helyre!

Isten veled öreg barátom! Harmincz éven keresztül hűséges munkatársam!

Példád vezetni fogja azokat, akik a te nemes életed tanulságait megértik és abban a magasságban, a mely a te ideális gondolkodásodhoz méltó, találkozni fognak egykor veled mindazok, a kik hozzád fel tudtak emelkedni.

Jó éjszakát! Isten veled!

